

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO Nr. VIII-1316 PAKEITIMO ĮSTATYMO Nr. XIV-1985 11 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 11 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas) rengimą paskatino siekis suvienodinti visų kadencijoms paskirtų valstybės tarnautojų – tiek įstaigų vadovų, tiek ir karjeros valstybės tarnautojų, kurie nėra įstaigų vadovai – skyrimo antrajai kadencijai tvarką ir principus.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad neatskiriamas konstitucinio teisinės valstybės principo turinio elementas yra ir konstitucinis teisingumo principas (*inter alia* 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. lapkričio 17 d., 2019 m. birželio 7 d. nutarimai); teisingumas gali būti įgyvendintas užtikrinant tam tikrą interesų pusiausvyrą, išvengiant atsitiktinumų ir savivalės, socialinio gyvenimo nestabilumo, interesų priešpriešos (*inter alia* 2008 m. gruodžio 24 d., 2015 m. gegužės 14 d., 2019 m. rugsėjo 19 d. nutarimai). Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus teisėkūros subjektams, *inter alia* tai, kad įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas privalo būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimai); teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2013 m. vasario 15 d., 2020 m. rugpjūčio 28 d. nutarimai).

Analizuojant aptartą šiuo metu galiojantį ir nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiantį valstybės tarnybos teisinį reglamentavimą, matyti, kad įstaigos vadovą į pareigas priimančiam subjektui yra suteikiama dispozicija pasirinkti ar gerai arba labai gerai vertinamas / pasiekęs susitarime dėl kadencijos tikslų numatytus rezultatus įstaigos vadovas turėtų ir toliau eiti pareigas ar į įstaigos vadovo vietą turi būti skelbiamas konkursas, kuriame būtų atrenkamas vadovas naujai kadencijai. Tačiau analogiškos alternatyvos sprendžiant dėl kitų karjeros valstybės tarnautojų, kurie nėra įstaigų vadovai, bet taip pat yra priimti kadencijos laikotarpiui, į pareigas priimančiam subjektui neturi. Akivaizdu, jog teleologiškai aiškinant valstybės tarnybos reguliavimą toks skirtingas reglamentavimas negali būti objektyviai pagrindžiamas ir yra nenuoseklus bei dviprasmiškas – aukštesnes pareigas ir didesnę įtaką įstaigos veiklai ir jos rezultatams turintis įstaigos vadovas, demonstruojantis gerus tarnybos rezultatus, gali būti skiriamas antrai kadencijai, tuo tarpu visais atvejais už siauresnę atsakomybių sritį atsakingas, įstaigai nevadovaujantis ir jos rezultatams mažesnę įtaką turintis karjeros valstybės tarnautojas, tokiu būdu antrajai kadencijai skiriamas būti negali. Pastebėtina, jog toks reglamentavimo

nenuoseklumas lemia dirbtinę biurokratizaciją ir neefektyvų valstybės įstaigų ir institucijų resursų panaudojimą – net jei karjeros valstybės tarnautojas, kuris nėra įstaigos vadovas, įstaigos vadovo yra vertinamas gerai/labai gerai ir yra norima, kad jis ir toliau dirbtų savo pareigose, privaloma organizuoti konkursą, nors dalyvaudamas konkurse dėl naujos kadencijos šis karjeros valstybės tarnautojas bus vertinamas įstaigoje, o jį į pareigas priims įstaigos vadovas, kuriam įstatymas nenumato galimybės skirti karjeros valstybės tarnautoją antrai kadencijai be konkurso. Tokiu būdu įstaigos vadovo sprendimu šis karjeros valstybės tarnautojas ir toliau gali dirbti užimamose pareigose, tačiau šis sprendimas turi būti priimtas tik po ilgo ir viešiesiems resursams imlaus proceso – konkurso į valstybės karjeros tarnautojo pareigas organizavimo, ir taip dirbtinai ribojamos į pareigas priimančio subjekto galimybės lanksčiai naudoti personalo formavimo įrankius ir be konkurso organizavimo išlaikyti pareigose gerai arba labai gerai vertinamą kadencijai priimtą karjeros valstybės tarnautoją.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad konstitucinis teisinės valstybės principas neatsiejamas ir nuo Konstitucijoje, *inter alia* jos 29 straipsnyje, įtvirtinto asmenų lygiateisiškumo principo. Konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo pažeidimas kartu yra konstitucinių teisingumo, darnios visuomenės imperatyvų, taigi ir konstitucinio teisinės valstybės principo, pažeidimas (*inter alia* 2012 m. vasario 6 d., 2013 m. balandžio 30 d., 2019 m. rugsėjo 19 d. nutarimai). Asmenų lygiateisiškumo principas suponuoja pareigą įstatymų leidėjui nustatyti vienodą (nediferencijuotą) teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų kategorijų, esančių vienodoje padėtyje, atžvilgiu, kai tarp tų asmenų kategorijų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas jų traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (*inter alia* 2013 m. vasario 22 d., 2015 m. vasario 6 d., 2019 m. rugsėjo 19 d. nutarimai).

Siekiant spręsti aptartą problemą, užtikrinti valstybės tarnybos nuoseklumą ir pašalinti nederančius prieštaravimus ir dviprasmiškumus, siekiant leisti efektyviau ir lanksčiau naudotis įstaigos vadovui suteikiamais personalo formavimo įrankiais, parengtas Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo pakeitimo įstatymo projektas, sudarysiantis sąlygas įstaigos vadovui antrajai kadencijai be konkurso paskirti kadencijai priimtus karjeros valstybės tarnautojus.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius ir rengėjas Seimo narys Andrius Bagdonas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Pagal šiuo metu galiojančio Valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 14 straipsnio 1 dalį *įstaigos vadovas, kurio tarnybinė veikla pareigų eitos kadencijos metu visuose atliktuose tarnybinės veiklos vertinimuose buvo įvertinta gerai ir (arba) labai gerai, į tos pačios valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovo pareigas antrai kadencijai gali būti skiriamas*

be konkurso. Galimybės antrai kadencijai skirti kadencijai priimtą karjeros valstybės tarnautoją, kuris nėra įstaigos vadovas, įstatymas nenumato. Nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigaliosiantis Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymas Nr. XIV-1985, iš esmės atkartodamas (pritaikant pasikeisiančiai įstaigos vadovų vertinimo tvarkai) šiuo metu galiojančio įstatymo reglamentavimą, 13 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad įstaigos vadovas jį į pareigas priimančio asmens ar kolegialios institucijos sprendimu gali būti be konkurso skiriamas antrai kadencijai, atsižvelgiant į tai, ar įstaigos vadovo pirmosios kadencijos metu jis pasiekė susitarime dėl pagrindinių kadencijos laikotarpio ir (ar) tam tikrų jo etapų veiklos tikslų ir rezultatų nustatytus veiklos tikslus ir rezultatus, 13 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad konkursas į įstaigos vadovo pareigas skelbiamas ne vėliau kaip likus 6 mėnesiams iki įstaigos vadovo kadencijos pabaigos. Tais atvejais, kai įstaigos vadovo pareigos lieka laisvos nesibaigus įstaigos vadovo kadencijai arba įsteigus naują pareigybę, konkursas į įstaigos vadovo pareigas skelbiamas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo pareigų atsilaisvinimo ar naujos pareigybės įsteigimo dienos. Konkursas į įstaigos vadovo pareigas neskelbiamas, kai įstaigos vadovas be konkurso skiriamas antrai kadencijai. Naujajame įstatyme taip pat nėra nuostatų, kurios leistų analogiškai pratęsti ir įstaigoms nevadovaujančių kadencijai priimtų karjeros valstybės tarnautojų kadencijas.

Šiuo metu galiojantis reglamentavimas sukuria situaciją, kai nesant jokių objektyviai pateisinamų, skirtingą kadencijų pratęsimo modelio pasirinkimą tarp kadencijai paskirtų valstybės tarnautojų (tiek įstaigų vadovų, tiek ir karjeros valstybės tarnautojų, kurie nėra įstaigų vadovai) lemiančių, veiksnių yra numatyta skirtinga šių karjeros valstybės tarnautojų skyrimo antrajai kadencijai tvarka. Atkreiptinas dėmesys, kad kitose Valstybės tarnybos įstatyme numatytose situacijose, visi kadencijai priimti karjeros valstybės tarnautojai vertinami vienodai. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo Nr. VIII-1316 pakeitimo įstatymo Nr. XIV-1985 74 straipsnio 5 dalis numato, kad *į pareigas įstatymuose nustatytai kadencijai priimtas įstaigos vadovas arba karjeros valstybės tarnautojas, kuriam kadencijos laikotarpiu sukanka 65 metai, gali šiuo pagrindu savo noru atsistatydinti iš pareigų arba gali eiti pareigas iki kadencijos, kuriai jis buvo priimtas, pabaigos, jeigu šios kadencijos metu jo tarnybinė veikla buvo įvertinta kaip atitinkanti lūkesčius ir (ar) viršijanti lūkesčius (iki 2023 m. gruodžio 31 d. įvertinta gerai ir (ar) labai gerai) ir jis neturi galiojančių tarnybinių nuobaudų. Šis pavyzdys atskleidžia, jog vienoje situacijoje (kai baigiasi kadencija), įstaigos vadovas gali būti skiriamas be konkurso antrajai kadencijai, jei jo tarnyba gerai ar labai gerai vertinama, tačiau ne įstaigos vadovas visais atvejais turi dalyvauti konkurse, tuo tarpu kitoje situacijoje (kai kadencijos metu sukanka 65 metai), visi kadencijai priimti karjeros valstybės tarnautojai vertinami vienodai – jiems leidžiama toliau eiti pareigas, jei jų tarnyba buvo vertinama gerai, neturi galiojančių tarnybinių nuobaudų ir patys to nori.*

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Pakeitimu Valstybės tarnybos įstatyme siūloma praplėsti šiuo metu Valstybės tarnybos įstatyme išimtinai įstaigos vadovui, kurio tarnybinė veikla pareigų eitos kadencijos metu visuose atliktuose tarnybinės veiklos vertinimuose buvo įvertinta gerai ir (arba) labai

gerai, numatyta galimybę į tos pačios valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovo pareigas antrai kadencijai būti skiriamam be konkurso, ir šią nuostatą taikyti visiems kadencijai į pareigas priimtiems valstybės tarnautojams (ne tik įstaigos vadovams).

Priėmus šią nuostatą būtų užtikrintas valstybės tarnybos reglamentavimo nuoseklumas, pašalinti nederantys prieštaravimai, būtų užtikrintas visų kadencijoms priimtų valstybės tarnautojų lygiateisiškumas, įstaigos vadovams sudaroma galimybė efektyviau ir lanksčiau naudotis jiems suteikiamais personalo formavimo įrankiais.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatoma, kad priėmus įstatymo projektą:

- bus užtikrintas valstybės tarnybos reglamentavimo nuoseklumas;
- bus užtikrintas valstybės tarnautojų, kurie priimti kadencijai, lygiateisiškumas;
- bus sudarytos prielaidos įstaigos vadovams efektyviau ir lanksčiau naudotis personalo formavimo įrankiais.

Neigiamų įstatymo projekto pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto nuostatų įgyvendinimas neturės tiesioginio poveikio verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Deklaruotiems tikslams pasiekti reikalingas tik teikiamo įstatymo projekto priėmimas.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymuose nustatytų reikalavimų. Naujos sąvokos įstatymo projekte neapibrėžiamos.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštaruoja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projekto nuostatų įgyvendinimui teisės aktų priimti ar pakeisti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymo projekto įgyvendinimui papildomų valstybės ar savivaldybių biudžetų lėšų nereikės.

Įgyvendinus įstatymo projektą bus galima sutaupyti konkursų organizavimui išleidžiamas lėšas, jei karjeros valstybės tarnautojas bus skiriamas antrajai kadencijai be konkurso.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų nebuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Biudžetinė įstaiga“, „viešoji įstaiga“, „valstybės tarnyba“, „valstybės tarnautojas“, „valstybės tarnautojų teisės“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia
Seimo narys

Andrius Bagdonas